

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชื่อรายวิชา ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส33102 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ..... ชื่อ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา นำพาสู่เศรษฐกิจพอเพียง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ... เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความ
 ภาคภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

2. ตัวชี้วัด

ส4.3 ม.4 – 6/5 วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิ
 ปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานของความรู้หรือความรอบรู้
 ความสามารถ ทักษะและเทคนิคการตัดสินใจ ผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสม
 องค์ความรู้ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด พัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็น
 อย่างดี สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย
 ควรอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ภูมิ
 ปัญญาท้องถิ่น (K)

4.2 นักเรียนสามารถวางแผน กำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์
 ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น (P)

4.3 นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น (A)

5. สาระการเรียนรู้

5.1 แนวทางการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น

5.2 วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3 การเขียนเค้าโครงงานโครงการอนุมัติปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

6. สมรรถนะสำคัญ

6.1 ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

6.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.1 มีวินัย

7.2 ใฝ่เรียนรู้

7.3 อยู่อย่างพอเพียง

8. ชิ้นงาน/ภาระงาน

การเขียนเค้าโครงโครงการอนุมัติปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

9.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

9.1.1 ครูและนักเรียนสนทนา และอภิปรายเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.1.2 ครูกระตุ้นให้นักเรียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่นักเรียนพบในหมู่บ้านหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยการใช้คำถาม เช่น

- เพราะเหตุใดเราจึงต้องเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรในการเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.2 ชั้นจัดการเรียนรู้

9.2.1 นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยการแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 - 5 คน ร่วมกัน ศึกษาเอกสารประกอบการเรียนแบบโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแสดงถึงการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

9.2.1.1 การแพทย์แผนไทย

9.2.1.2 หัตถกรรมพื้นบ้าน

9.2.1.3 อาหารพื้นเมือง

9.2.1.4 ขนมพื้นเมือง

9.2.1.5 ประเพณีท้องถิ่น

9.2.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวทางการเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการทำโครงการ โดยครูให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่จะศึกษาซึ่งเป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น หมู่บ้าน หรือชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ เพื่อสะดวกในการสัมภาษณ์ และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษารับรู้ตามกระบวนการของโครงการที่นักเรียนได้วางแผนการดำเนินงานไว้ตามกำหนดเวลา 30 วัน

ชั่วโมงที่ 2

9.2.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน โดยครูคอยแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนการจัดทำโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน

9.2.4 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เกี่ยวกับหัวข้อที่นักเรียนเลือก และร่วมกันวางแผนการดำเนินงานสัมภาษณ์และฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง ภายในชุมชนหรือหมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยใช้แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์

9.3 ชั้นสรุป

9.3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเค้าโครงโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงส่งครูประจำวิชา

9.3.2 ครูตรวจสอบเค้าโครงโครงการและให้ข้อเสนอแนะ

10. สื่อและแหล่งเรียนรู้

10.1 เอกสารประกอบการเรียนโครงการ

10.2 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

10.3 แบบสัมภาษณ์

10.4 แบบบันทึกข้อมูล

10.6 แบบประเมินเค้าโครงโครงการ

11. การวัดผลและประเมินผล

11.1 วิธีการ

11.1.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน ดังนี้

- การวางแผนอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- การตรวจสอบผลงาน
- การประเมินผลรวม

11.1.2 สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล ดังนี้

- ความรับผิดชอบ
- ความขยันในการทำงาน
- ความประหยัด
- ความมีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้

11.1.3 ประเมินผลการทำงานชิ้นเดียว/โครงงาน

11.2 เครื่องมือ

11.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน

11.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

11.2.3 แบบประเมินการทำงานชิ้นเดียว/โครงงาน

11.3 เกณฑ์การประเมิน

11.3.1 การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน ต้องอยู่ในระดับดี
ทุกรายการขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

การวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ให้ 1 ประชุมวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้าง
- ให้ 2 มีการประชุมวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ่อยครั้ง
- ให้ 3 มีการประชุมวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันทุกครั้ง

การแบ่งงานกันรับผิดชอบ

- ให้ 1 ไม่ได้แบ่งงานกันรับผิดชอบ
- ให้ 2 มีการแบ่งงานกันรับผิดชอบเป็นบางครั้ง
- ให้ 3 มีการแบ่งงานกันรับผิดชอบทุกครั้ง

การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

- ให้ 1 สมาชิกไม่แสดงความคิดเห็นและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ให้ 2 สมาชิกรับฟังความคิดเห็นมากและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นบางครั้ง
- ให้ 3 สมาชิกแสดงความคิดเห็นมากและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันทุกครั้ง

11.3.2 การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนรายบุคคล ต้องอยู่ในระดับดีทุกรายการขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์

การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

ความรับผิดชอบ

- ให้ 1 ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 1 ใน 3 รายการ
- ให้ 2 ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2 ใน 3 รายการ
- ให้ 3 ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายทุกรายการ

ความขยันในการทำงาน

- ให้ 1 ไม่มีข้อมูลนำเสนอในกลุ่ม
- ให้ 2 มีข้อมูลมาร่วมนำเสนอในกลุ่มบ้าง
- ให้ 3 มีข้อมูลมาร่วมนำเสนอในกลุ่ม

ความประหยัด

- ให้ 1 ใช้งบประมาณเกินกำหนด
- ให้ 2 ใช้งบประมาณตามกำหนด
- ให้ 3 ใช้งบประมาณน้อยกว่าที่กำหนด

ความมีวินัย

- ให้ 1 ส่งงานช้ากว่ากำหนดไม่เกิน 2 วัน
- ให้ 2 ส่งงานช้ากว่ากำหนดไม่เกิน 1 วัน
- ให้ 3 ส่งงานตรงตามกำหนด

ใฝ่เรียนรู้

- ให้ 1 ใช้แหล่งข้อมูลในการสืบค้น 1 แหล่ง
 ให้ 2 ใช้แหล่งข้อมูลในการสืบค้น 2 แหล่ง
 ให้ 3 ใช้แหล่งข้อมูลในการสืบค้นตั้งแต่ 3 แหล่งขึ้นไป

11.3.4 การประเมินผลเค้าโครงโครงการ ต้องอยู่ในระดับดีทุกรายการขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

น้ำหนักคะแนน	ดี (3)	ปานกลาง (2)	ปรับปรุง (1)
1. มีการวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	มีการวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่	มีการวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสมกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ใน 2 - 3 ด้าน	มีการวางแผนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสมกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้เพียง 1 ด้าน
2. ความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนขององค์ประกอบของเค้าโครงโครงการ	เค้าโครงโครงการมีองค์ประกอบครบถ้วนทุกหัวข้อ ทั้ง 3 บท	เค้าโครงโครงการมีทั้ง 3 บท แต่สาระสำคัญไม่ครบทุกหัวข้อ	เค้าโครงโครงการมีไม่ครบ 3 บท และสาระสำคัญไม่ครบทุกหัวข้อ
3. ความเป็นไปได้ของการดำเนินงาน	การดำเนินงาน ระยะเวลาและแหล่งข้อมูลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	การดำเนินงาน แหล่งข้อมูล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่ไม่เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด	การดำเนิน แหล่งข้อมูล และระยะเวลาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

12. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้

12.1 ผู้สอนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้อย่างไร

3 ห่วง ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันที่ดี
1. การจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	วางแผนการจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับ มาตรฐาน และตัวชี้วัดใน หลักสูตร	การเรียนรู้แบบ โครงงานช่วยพัฒนา ทักษะการคิด วิเคราะห์ และ กระบวนการทำงาน กลุ่มของนักเรียน	กำหนดขั้นตอน การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับ แผนการจัดการ เรียนรู้
2. การกำหนด ประเด็นศึกษา ของโครงงาน	กำหนดประเด็นศึกษา ของโครงงานแบ่งเป็น 5 ประเด็น คือ การแพทย์ แผนไทย หัตถกรรม พื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง ขนมพื้นเมืองและ ประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมกับ ศักยภาพของนักเรียน และสอดคล้องกับบริบท ของชุมชนที่นักเรียน อาศัยอยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของ เอกลักษณ์ของชาติ ที่เยาวชนไทยควร เรียนรู้และมีส่วน ร่วมในการอนุรักษ์ ไว้ให้คงอยู่คู่กับ สังคมไทยสืบไป	กำหนดให้ นักเรียนศึกษา จากกรณีศึกษาใน หมู่บ้านหรือ ชุมชนที่ตนอาศัย อยู่เพื่อความ สะดวกและ รวดเร็วในการ สัมภาษณ์และฝึก ปฏิบัติเกี่ยวกับ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
3. ภาระงาน	กำหนดภาระงานคือให้ สัมภาษณ์และฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่นักเรียนสนใจ และอยู่ในชุมชนที่นักเรียน อาศัยอยู่	การเรียนรู้แบบ โครงงานการลงมือ ปฏิบัติจริงจะช่วยให้ นักเรียนเห็นคุณค่า และความสำคัญใน การมีส่วนร่วม	การสัมภาษณ์ และฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่นใน ชุมชนที่นักเรียน อาศัยอยู่ สะดวก

3 ห่วง ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันที่ดี
		อนุรักษ์วัฒนธรรม ไทย ภูมิปัญญา ไทย และภูมิปัญญา ท้องถิ่น	และปลอดภัย สำหรับนักเรียน ในการลงพื้นที่ ท้องถิ่น
4. เวลาที่ใช้ใน การจัดกิจกรรม	กำหนดเวลาในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง เพื่อให้ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับการทำ โครงการ และให้นักเรียน วางแผนการเขียนเค้า โครงโครงการก่อนลงมือ ปฏิบัติจริง	การเขียนเค้าโครง โครงการก่อนลงมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และฝึกปฏิบัติจริง จะช่วยให้ นักเรียน สามารถวางแผนการ ทำงานในแต่ละ ขั้นตอนได้อย่าง เหมาะสม และ สามารถส่งงานได้ ทันตามกำหนด เวลา	การเขียนเค้าโครง โครงการก่อนลง มือปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ใน การแบ่งเวลาใน การทำงานแต่ละ ขั้นตอนได้อย่าง เหมาะสม และ สามารถส่งงานได้ ทันตามกำหนด เวลา
5. การวัดและ ประเมินผล	กำหนดเกณฑ์การวัดและ ประเมินผลให้สอดคล้อง กับภาระงานและตัวชี้วัด	การวัดและ ประเมินผลต้อง สอดคล้องกับ มาตรฐานและ ตัวชี้วัดของ หลักสูตร	วางแผนติดตาม ประเมินผลการ ทำงานของ นักเรียนเป็น ระยะๆ อย่าง ต่อเนื่อง
6. สื่อ	ใช้ใบความรู้เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ เอกสารประกอบการทำ โครงการ เพื่อให้นักเรียน	ก่อนที่นักเรียนจะลง มือปฏิบัติจริงใน ชุมชนที่ตนเองอาศัย อยู่ จำเป็นต้องมีพื้น ฐานความรู้เกี่ยวกับ	การศึกษาข้อมูล และการวางแผนการทำงาน ก่อน ลงมือปฏิบัติ จริง เป็นการ

3 ห่วง ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันที่ดี
	มีความรู้เบื้องต้นก่อน การเขียนเค้าโครง โครงการ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น และขั้นตอนการทำ โครงการ	ป้องกันและเป็น แนวทางในการ แก้ไขปัญหาที่อาจ เกิดขึ้นในระหว่าง การเก็บข้อมูล และฝึกปฏิบัติ
<p>ความรู้ ครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การ วัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่</p>			
<p>คุณธรรม ครูมีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ เมตตาต่อ นักเรียน ความพอเพียง</p>			

12.2 ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงอย่างไร

พอประมาณ	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันที่ดี
<p>1. การเลือกหัวข้อที่จะศึกษาสอดคล้องความต้องการความสนใจ และบริบทของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่</p> <p>2. วางแผนการทำงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของสมาชิกในกลุ่มและระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>3. การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างคุ้มค่า</p>	<p>1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องร่วมกันอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป</p> <p>2. การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรง ก่อให้เกิดความรู้ที่คงทน</p> <p>3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้</p>	<p>1. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตรงตามความถนัดและความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม</p> <p>2. วางแผนปฏิบัติงานตามขั้นตอนให้ทันตามกำหนดเวลาและใช้งบประมาณที่อยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p> <p>3. รู้จักเลือกวิธีการในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน</p> <p>4. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง</p>
<p>ความรู้ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>		
<p>คุณธรรม นักเรียนมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง ความรับผิดชอบ ความอดทน</p>		

ด้าน วัด	อยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ			
	วัตถุประสงค์	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
ความรู้ (K)	ความรู้เกี่ยวกับ โครงการ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ความรู้เกี่ยวกับ การใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น กับการดำเนิน ชีวิตแบบ เศรษฐกิจ พอเพียงใน ชุมชน	1. ความรู้ เกี่ยวกับการนำ ทรัพยากรที่มี อยู่ในท้องถิ่นมา ใช้ให้เกิด ประโยชน์ 2. ความรู้ เกี่ยวกับวิธีการ อนุรักษ์ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	ความรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำเนิน ชีวิตแบบเศรษฐกิจ พอเพียง
ทักษะ (P)	1. ฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 2. วิเคราะห์ ข้อมูล	1. ทำงานด้วย กระบวนการ กลุ่ม 2. ดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง	มีส่วนร่วม อนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	รู้จักการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียง
เจตคติ (A)	คุณค่าของภูมิ ปัญญาที่มีใน ท้องถิ่น	เกิดเจตคติที่ดี ในการดำเนิน ชีวิตแบบ พอเพียงของ ชุมชน	เกิดจิตสำนึกที่ดี ในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. มีความ ภาคภูมิใจในภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่ ตนอาศัยอยู่ 2. เห็นคุณค่าและ ความสำคัญของ การดำเนินชีวิต แบบเศรษฐกิจ พอเพียง

13. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน.....

1. ชื่อ - นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

เพศ..... อายุ.....ปี

2. แรงบันดาลใจในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....
.....

3. สภาพของชุมชน

.....
.....
.....
.....
.....

4. ขั้นตอนในการปฏิบัติ

.....
.....
.....
.....
.....

5. ประโยชน์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....
.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์

6. ความคิดเห็นอื่นๆ ของเจ้าของภูมิปัญญา

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แบบประเมินผลการทำโครงการจากการเรียนรู้

โครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง.....

สถานภาพผู้ประเมิน ( ) ตนเอง ( ) เพื่อน ( ) ผู้ปกครอง

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติภูมิปัญญาท้องถิ่น					
3. สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					
4. สามารถนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้					
5. สามารถวางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสม					
6. มีการแบ่งงานกันรับผิดชอบ					
7. มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก					
8. มีการตรวจสอบผลงานก่อนนำเสนอ					
9. มีการสรุปผลการทำงานร่วมกัน					
10. สามารถอนุรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					
รวม					

ใบความรู้เรื่อง วิธีการทำโครงการ

รหัสวิชา ส33102 ชื่อรายวิชา ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

เรื่อง ภูมิปัญญานำพาสู่เศรษฐกิจพอเพียง

โครงการ คือ งานวิจัยเล็กๆ สำหรับ เป็นการแก้ปัญหา หรือข้อสงสัยโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หากเนื้อหาหรือข้อสงสัยเป็นไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดจะเรียกว่าโครงการกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้นๆ

การทำโครงการ

1. กำหนดปัญหา หัวข้อเรื่อง
2. ตั้งสมมุติฐาน หรือคำตอบชั่วคราว
3. ออกแบบการศึกษาค้นคว้า การทดลอง
4. ลงมือปฏิบัติ
5. สรุปผลโดยการจัดทำรายงานโครงการ.....อาจมีปัญหาใหม่เกิดขึ้น.....
6. นำเสนอผลงาน ประเมินผล
7. จัดนิทรรศการ ส่งประกวด

หัวข้อการเขียนรายงานโครงการ

1. โครงการกลุ่มสาระการเรียนรู้.....เรื่อง.....
2. ผู้จัดทำ.....อาจารย์ที่ปรึกษา.....โรงเรียน.....สังกัด.....ระดับชั้น....
3. บทคัดย่อ
4. กิตติกรรมประกาศ
5. บทที่ 1 บทนำ ที่มาและความสำคัญของโครงการ.....วัตถุประสงค์.....สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)....
6. บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการเรื่องนี้
7. บทที่ 3 อุปกรณ์ วิธีดำเนินการศึกษา
8. บทที่ 4 ผลการศึกษา และอภิปรายผล
9. บทที่ 5 สรุปผล ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ
10. เอกสารอ้างอิง

ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียนในการเลือกเรื่องที่จะทำโครงการ

การเรียนรู้โดยกิจกรรมการทำโครงการ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเป็นไปตามธรรมชาติ ตามความถนัดและความสนใจ เน้นในเรื่องคุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ความรู้ และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การฝึกทำโครงการ เพื่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทั้งเป็นการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายของชุมชน นักเรียนจะได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมอย่างสมบูรณ์ สามารถประเมินผลการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมกับวัย และระดับความสามารถของนักเรียน

ฉะนั้น เมื่อนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจากครูอาจารย์ผู้สอนแล้ว นักเรียนจะต้องเป็นผู้คิดกำหนดหัวข้อโครงการที่จะศึกษาค้นคว้าดำเนินการวางแผน ออกแบบสำรวจทดลอง ประดิษฐ์ เก็บรวบรวมข้อมูล แปรผล สรุปผลและเสนอผลงานโดยตัวนักเรียนเอง ครูอาจารย์จะเป็นเพียงผู้ดูแลและให้คำปรึกษาเท่านั้นโครงการแรกที่นักเรียนได้ทำและประสบผลสำเร็จจะสร้างความมั่นใจ และเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนทำโครงการต่างๆ ไปได้ นักเรียนจึงควรเลือกโครงการที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ของนักเรียนเอง ทั้งนี้เพราะการเริ่มต้นด้วยความสำเร็จย่อมเป็นการเริ่มต้นที่ดีเสมอ จึงขอแนะนำให้นักเรียนทำโครงการประเภทสำรวจก่อน โครงการประเภททดลองและประเภท สิ่งประดิษฐ์

ใบความรู้เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รหัสวิชา ส33102 ชื่อรายวิชา ประวัติศาสตร์ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ..... เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา จากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเทคนิคการตัดสินใจ ผลิตผลงานของบุคคล อันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด พัฒนาปรับปรุง และเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีสามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิต ของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้ง ทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาคำ เสนอชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ความต่างกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้และความสามารถโดยส่วนรวม เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ ส่วน ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้และความสามารถในระดับท้องถิ่นซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละ ท้องถิ่น เช่น ภาษาไทยเป็นภูมิปัญญาไทย ในขณะที่ภาษาอีสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญา หรือเป็นผู้นำภูมิ ปัญญาต่างๆมาใช้ประโยชน์จนประสบความสำเร็จ มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับและได้รับ การยกย่องในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ สามารถเผยแพร่และถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของภูมิ ปัญญาในแต่ละสาขานั้นๆ ให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิ ปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยง

คุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

ความเหมือนกันระหว่างผู้ทรงภูมิปัญญาไทยกับปราชญ์ชาวบ้านคือ บทบาท และภารกิจในการนำ ภูมิปัญญาไปใช้แก้ปัญหา และการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง จากอดีตถึงปัจจุบัน ส่วนความแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับระดับภูมิปัญญาที่จะนำไปแก้ปัญหา และถ่ายทอดกล่าวคือ ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยย่อมมีความสามารถหรือภารกิจในการนำ ภูมิปัญญาระดับชาติไปแก้ปัญหา หรือถ่ายทอด หรือผลิตผลงานใหม่ๆ ที่มีคุณค่า ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ส่วนปราชญ์ชาวบ้านมีความสามารถหรือภารกิจในการนำ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไปแก้ปัญหาหรือถ่ายทอดในท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญา

1. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสม และสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้ และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน
2. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจาก ประสบการณ์ แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่ง จะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ปัญหโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดย ชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของ ชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม เป็น ความรู้ที่ปฏิบัติได้มีพลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและ ช่วยในด้านการทำงาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการมีเหตุผลมีผลในตัวเอง
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่าน กระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง จัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของ คนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง จึงควรมี การสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง
4. ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถทักษะของคนไทยที่เกิด จากการส่งเสริมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและ

ถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
4. เป็นเรื่องของแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
5. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการที่คนในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่างๆ
6. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
8. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
9. มีบูรณาการสูง
10. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง

วัฒนา มัคคสมัน (2553, หน้า 10 - 15) อธิบายเกี่ยวกับประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามี 10 ด้าน คือ

1. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างของภูมิปัญญาชนิดนี้กันออกไป ตามสถานที่และท้องถิ่นนั้น
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม ภูมิปัญญาประเภทนี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะต่างๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาจนกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากจะนำอาหารมาบริโภคแล้ว คนเรายังมีการถนอมอาหารและปรุงอาหาร เพื่อเก็บรักษาอาหารเมื่อมีมากเกินไปเกินความต้องการไว้ใช้เมื่อที่ขาดแคลน

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์จากธรรมชาติ แสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กลมกลืน

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภูมิภาค และสามารถบ่งบอกรอยหลักฐานตามท้องถิ่นทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพลงพวกนี้ส่วนใหญ่มักแสดงออกถึงความสนุกสนาน และยังเป็นคติสอนใจคนในสังคม ซึ่งแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน เกิดจากการสังสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจได้

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประติมากรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แต่ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยได้รับการสนใจพัฒนาหรือส่งเสริมเท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญานี้แก่เยาวชน จะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีกทางหนึ่ง

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากคนไทยมีอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ทำให้ทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิต เพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนนวยรณ์ เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย

คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คุณค่าของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ ประโยชน์และความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรักและความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น

โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ คักยภาพในการ
ประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

พระมหากษัตริย์ได้ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่น
ให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงปกครอง
ประชาชนด้วยพระเมตตาแบบพ่อปกครองลูก ผู้ใดประสบความสำเร็จอันดีก็พร้อมใจกัน
แสดงความดีใจพร้อมใจกันเพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือทำให้ประชาชนมีความ
จงรักภักดีต่อพระองค์ต่อประเทศชาติ ร่วมกันสร้างบ้านเมืองจนเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ทรงใช้ภูมิปัญญากระทำยุทธหัตถีถึง
ชนะข้าศึกศัตรู และทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทยคืนมาได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน พระองค์
ทรงใช้ภูมิปัญญาสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ทรงใช้พระปรีชาสามารถแก้ไข
วิกฤติการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ จนรอดพ้นภัยพิบัติหลายครั้ง พระองค์ได้
พระราชทานทฤษฎีใหม่ให้แก่พสกนิกร ทั้งด้านการเกษตรแบบผสมผสานและยั่งยืน พื้นฟู
สภาพแวดล้อม นำความสงบร่มเย็นของประชาชนให้กลับคืนมา

2. สร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรี เกียรติภูมิแก่คนไทย

คนไทยในอดีตที่มีความสามารถปรากฏในประวัติศาสตร์มีมาก เป็นที่
ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ เช่น นายขนมต้มเป็นนักมวยไทยที่มีฝีมือ เก่งในการใช้
อวัยวะทุกส่วน ทุกท่าของแม่ไม้มวยไทย สามารถชกมวยไทยจนชนะพม่าได้ถึงเก้าคนสิบคน
ในคราวเดียวกัน แม้ในปัจจุบันมวยไทยก็ยังถือว่าเป็นศิลปะชั้นเยี่ยม เป็นที่นิยมฝึกและ
แข่งขันในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศ ปัจจุบัน ชาวต่างประเทศที่ได้ฝึกมวยไทยจะรู้สึก
ยินดีและภาคภูมิใจ ในการที่จะใช้กติกาของมวยไทย เช่น การไหว้ครูมวยไทย การออก
คำสั่งในการชกเป็นภาษาไทยทุกคำ เช่น คำว่า “ชก” “นับหนึ่งถึงสิบ” เป็นต้น ถือเป็นมรดก
ภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ ภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่นยังมีอีกมากมาย เช่น มรดกภูมิปัญญา
ทางภาษาและวรรณกรรม โดยที่มีอักษรไทยเป็นของตนเองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และ
วิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความไพเราะ ได้
อรรถรสครบทุกด้าน วรรณกรรมหลายเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลาย
ภาษา

ด้านอาหาร อาหารไทยเป็นอาหารที่ปรุงง่าย พืชที่ใช้ประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูก มีคุณค่าทางโภชนาการ และยังป้องกันโรคได้หลายโรค เพราะส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ใบมะกรูด ใบโหระพา ใบกระเพรา เป็นต้น

3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้

อย่างเหมาะสม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ทำให้คนไทยเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีประนอม รักสงบ ใจเย็น มีความอดทน ให้อภัยแก่ผู้สำนึกผิด ดำรงวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุข ทำให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้ แม้จะอดอยากเพราะแห้งแล้ง แต่ไม่มีใครอดตาย เพราะพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันกันแบบ “พริกบ้านเหนือเกลือบ้านใต้” เป็นต้น ทั้งหมดนี้สืบเนื่องมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นการใช้ภูมิปัญญาในการนำเอาหลักของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และดำเนินกุศโลบายด้านต่างประเทศ จนทำให้ชาวพุทธทั่วโลกยกย่องให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางพุทธศาสนา และเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่องค์การ พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.)

4. สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในเรื่องของการยอมรับนับถือ และให้ความสำคัญแก่คน สังคม และธรรมชาติอย่างยิ่ง มีเครื่องชี้ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากมาย เช่น ประเพณีไทย 12 เดือนตลอดทั้งปี ล้วนเคารพคุณค่าของธรรมชาติ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่ทำในฤดูร้อนซึ่งมีอากาศร้อน ทำให้ต้องการความเย็น จึงมีการรดน้ำดำหัว ทำความสะอาดบ้านเรือน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการแห่ทางสงกรานต์การทำนายฝนว่าจะตกมากหรือน้อยในแต่ละปี ส่วนประเพณีลอยกระทง คุณค่าอยู่ที่การบูชาระลึกถึงบุญคุณของน้ำ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคน พืช และสัตว์ ให้ได้ใช้ทั้งบริโภคและอุปโภคในวันลอยกระทง คนจึงทำความสะอาดแม่น้ำ ลำธาร ภูเขาแม่น้ำ จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

วัฒนา มัคคสมัน. (2553). แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการปฐมวัยศึกษา ในประมวลสาราชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อระดับปฐมวัยหน่วยที่ 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี